

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXII. LETNIK ————— 1922 ————— ŠTEV. 3, 4

Planinski spomini.

Piše duh. svetnik župnik Jakob Aljaž.

(Dalje.)

4. Izpod Begunjščice.

Ko sem bil kaplan v Trziču (1871 do 1880) sem bil 50 krat pri Sv. Ani, sredi Ljubelja, trikrat sem šel čez Ljubelj na Koroško, enkrat od Sv. Ane na Begunjščico z mladim cerkvenikom Ude-tom. — Gamse sem videl na Košuti, velikrat že spodaj z velike ceste, včasih pa od Sv. Ane v sredi Begunjščice.

Na cerkveno žegnanje pri Sv. Ani po kosilu pravim Ude-tu: „Pojdiva na vrh Begunjščice! Zvečer prideva nazaj k Sv. Ani.“ „Dobro.“ Greva najprej na sedlo proti Brezniški planini pri Zelenici, potem naravnost na Koroško, na rob Begunjščice blizu vrha. Že sva bila na solnčni gladki strani Begunjščice, da se po deželi vidi. „Povej mi, prijatelj, zakaj so gore Karavank in Julijskih Alp na južni strani lepše, bolj gladke in bolj porasle, zgoraj s travo in grmovjem, spodaj pa z drevjem, in zakaj so ravno te gore na severni strani bolj strme, skalnate in razvite? Jaz trdim, da na južni strani povzroča vse to vpliv solnca, na severni strani pa zmrzline.“ Ude, ki na to posebnost pač še mislil ni, je molčal.

Tako sediva na robu. Poprej je bilo jasno, soparno. Pa naenkrat, ob petih pop., vidiva v zraku, kako podi vihar od severa meglico, potem črne megle: kmalu slišiva veliko šumenje vetra v tej višavi. „Beživa, beživa nazaj! Spodaj na planini je pastirska kočica pod Zelenico.“

Po drči navzdol je hitro šlo. Že so padale debele mrzle kaplje in bliskalo in gromelo je, ko pritečeva v kočico. „Dober večer“, pravimo eden drugemu. „Nocoj vaju bo pa mrzel jelen lizal“, pravi pastir . .

Sedemo k ognju. Od ene strani naju je peklo, od druge pa zeblo, ker je mrzel veter pihal v hrbet, koča je škripala in se tresla od silnega viharja. Da smo le pod streho!

Pastir nam je rekel, da takega viharja še ne pomni gori na Brezniški planini. Dobro, da mu je tudi živina pod streho.

Zgovorno nama je pripovedoval o svojem pastirovanju: „Trava je tukaj na planini tako tečna, da je zadostuje po en klobuk za eno živino na dan. Tudi nekaj konj in žrebet imam. Lani sem izgubil žrebe. Čez teden dni zagleda fant nekaj vrh Zelenice: ali je gams ali je žrebe? Kar žival z repom mahne — žrebe je. „Fant, teci na Breznico, naj pride gospodar s hlapcem. Morebiti dobimo žrebeta.“ S težavo pridemo v strmini do žrebeta in ga po velikem trudu srečno doli spravimo. Še prav drago ga je potem prodal: za 150 gold.“

Čez nekaj ur vihar pojenja in zjutraj je bilo lepo. — Katero hitrost pa je imel ta vihar? Čez par dni berem v dunajskem časniku „Vaterland“ telegram iz Trsta: „Od severa je prišel nenadno ob pol sedmih zvečer silen orkan, ki je potopil sedem ladij.“ No Begunjščici je začel pihati ob petih, tedaj je potreboval do Trsta poldrugo uro. To še sedaj pomnim, čez 45 let!

Ko pridem domov, vprašam lovca Ahačiča, ki se je vrnil z lova: „Kako pa to, da niste nobenega gamsa ustrelili?“ „Veste, gospod, jaz ne smem streljati, knezu Windischgraetzu jih je prišlo osem na strel, pa on koz ne strelja, ampak le stare kozle; tako dolgo jih ogleduje in izbira, da kozel skoči, — potem pa gremo prazni domov. In knez je vesel, da jih je veliko — videl!“

Seveda smo se po lovsko med seboj zbadali, če je kateri gamsa zgrešil.

5. Mladi Janko Mlakar v nevarnosti.

Dvakrat sem jaz temu hudomušnežu življenje rešil. — Prvič je bilo na Breznici na novi maši. Dijak Janko Mlakar je kakor živo srebro in ne more pri miru biti. Hodi okoli družic in duha rože, katere mu podajajo dekleta. „Oh, Tvoja roža kaj lepo diši.“ „Še mojo poduhajte.“ „Še mojo.“ „Še mojo.“ Tako so ga obsipale poredne družice. Janko pa, ki v vsako reč rad nos vtakne, je hodil z nosom od rože do rože in je vlekel sapo na vso moč, vmes pa hvalil in hvalil. Kar mu počí žila v nosu in kri se udere. Niso mu je mogli ustaviti, dasi so ga slekli do srajce in ga s celo ploho vode polivali. Pridejo po mene, da rešim študenta, ki je bil že res ves bled. Najprej mu zakličem: „Fantič, obe roki na kvišku! Ko je Mojzes roki na kvišku držal in molil, so Izraelci zma-

govali; ko so mu roke omahnile, so bili sovražniki hujši, zato sta dva moža Mojzesu roke podpirala. Tudi Tebi jih bomo podpirali!“ Janko je pokorno držal roke kvišku, mi smo ga podpirali, a — zmagali nismo. Janko ni Mojzes! Kaj torej? „Pavole sem!“ Prinesli so pavole, z njo mu zamašim obe nosnici, kri se strdi in Janko je bil rešen! Zdaj je tudi mir dal.

Čez nekaj let mi skrivaj piše župnik Tomaž Potočnik iz Breznice: „Janko Mlakar hoče sedaj pozimi o novem letu na Triglav. Vzel bo vodnika Šmerca, če bo hotel iti. Bojim se nesreče. Ljubi Jaka, če moreš, prepreči to. Govori tudi s Šmercem.“ Jaz grem takoj k Šmercu in mu vse povem. Pravim Šmercu: „Saj vidite, da je veliko snega; zapeljite Mlakarja v prav globok sneg, potem ga nazaj pripeljite.“ Šmerc prikima: „Že razumem.“

Med tem pa že dobim pismo od Mlakarja, naj bo Šmerc pripravljen. Grem mu na postajo naproti ter mu razodenem, da so orožniki izvedeli za njegovo zimsko turo na Triglav; preprečili jo bodo, ker je smrtno nevarna. V začetku mi verjame, ko me pa od strani opazuje, se mi nasmeje: „Saj ni res!“ — S Šmercem potem gazita sneg skozi Krmo do Zaspiske zgornje bajte (1700 m). Sneg je bil do prsi; izmenoma rijeta naprej in se silno utrudita. K sreči je bila megla. Janko vpraša v skrbeh: „Ali bova kaj videla?“ Šmerc: „Nič! Ni vredno gori hoditi.“ Tudi Janko je bil na tihem istega mnenja. In obrnila sta se nazaj in vsa upehana zvečer prišla v Mojstrano. — Tako sem Jankota drugič rešil. Njegova planinska kri pa se do danes ni umirila, čeprav je preplezal najvišje gore v Evropi.

6. Vrata — Trenta — Vršič.

Veliko lepih turistovskih točk imamo Slovenci, pa izmed vseh so Vrata najlepša. Pred 7 leti je bil v Vratih saksonski kralj, prenočil je pri Šmercu. Baedeker primerja Vrata z najlepšimi dolinami cele Evrope. To so vrata k mogočnemu Triglavu! Janko Mlakar nagovori v Vratih drvarja: „Oče, velik je Triglav!“ Mož odgovori: „Velik je, velik, pa koliko ga je še v tleh!“

Prvič sem bil v Vratih l. 1883 v družbi kaplana (pozneje dekana) Novaka, učitelja Rozmana, dijaka (pozneje župnika) V. Jakelj-a in še par drugih. Takrat sem bil župnik na Dobrávi pri Kropi. Župnik Janez Ažman na Dovjem je imel razum in dober ukus za naravne lepote; ta nam je hvalil Vrata, sam pa je moral doma ostati zaradi nekega bolnika. — Šli smo toraj v Vrata z namenom, da se zvečer vrnemo. Pa kako smo se premislili, ko pridemo notri, mimo Peričnika, ob živahni Bistrici, med gorskimi velikani, zmiraj nov prizor, čarobno skalovje, strme stene, sneg

na Triglavski steni in celo v znožju, res Kraljestvo Zlatorogovo! Takrat iz Vrat še ni bilo nobene poti na Triglav. Hodili so le iz Bohinja ali čez Krmo proti Marije - Terezije koči. — Nas je pa mikalo, in jaz sem silil: „Pojdimo tukaj gori (čez Prag).“

Seveda, mi bi ne bili prišli, ker takrat še ni bilo klinov čez Prag. Pozneje, l. 1890, mi je pa pravil stari Šmercov oče, da je enkrat kot lovec lezel čez Prag, ko še ni bilo klinov. „Kakšen pa je?“ ga vprašam. „Grdo je, grdo“, mi odgovori. — Že zdavnaj je star medved od zgoraj doli hotel iti čez Prag na Vrata in je neizrečeno rjovel, ker ni mogel doli čez Prag. Pravili so mi, da so l. 1880 zadnjega medveda v Vratih ustrelili.

Pozneje so napravili lovci kline čez Prag, seveda za-se, ne za turiste. Požganc in Kobar, triglavski delavca, sta tudi tukaj kline v skalo vdelala. Oba ste bila drzna plezalca. Šla sta nekoč s Triglava in sta nesla svoje orodje. Lovec Rabič jih svari in jima pravi: „Pojdita okoli Cmira v Vrata in začnita od spodaj kline zabijati v Prag.“ Požganc pa, ki se ne ustraši nobene skale, pravi nato: „Ej, kaj bi okoli hodila in cel dan izgubila, bova se že splazila čez Prag doli.“

Požganc sezuje škornje, spleza res čez Prag ter zakliče Kobarju, naj po vrvi spusti doli kladva in drugo orodje: „Tebi pa še škorenj ni treba sezuti.“ — Požganc in Kobar sta na več krajih šla na Triglav, ko še ni bilo nobene poti, na primer čez Zeleni sneg na Sedlo, s Kredarice čez Mali Triglav, od Šmarjetne Glave gori, kjer je sedaj Kugyjeva pot. Blizu vrha pravi Kobar Požgancu: „Oh, jest se ne morem obrniti.“ „Se boš že obrnil“, pa sta šla naprej z orodjem na hrbtu. —

Moja družba v Vratih l. 1883 nekoliko počiva pri izviru Bistrice, v znožju Triglava, kojega severna navpična stena slovi po vsem turistovskem svetu. Jaz in Novak sva imela precej brašna s seboj, dijaki le malo. „Ali naj gremo na Luknjo?“ Vsi zakriče: „Pojdimo, potem domov ali pa naprej v Trento kar brez vodnika.“ Korajža velja! — Jaz in Jakelj greva naravnost proti Triglavski steni, ker hočeva priti ves čas ob steni do Luknje, drugi pa gredo bolj hitro nižje po jarku. Rozman nese moj brinovec (veliko steklenico); pridno ga pijejo in kličejo: „Na zdravje. Živio!“ Potem pa prazno posodo na skalo položijo. Midva skleneva maščevanje. Jaz pravim: „Pojdiva za tole skalo na snežišče in se na videz kepajva, zraven pa iz mojega sodčka popijva vina, kar moreva, potem snega notri namašiva. Do vrha Luknje se bo že stopil, saj je še dve uri daleč.“ — Oni kličejo: „Kje sta, kaj delata?“ Midva se kepava, vmes pa za skalo vino pijeja ter snega in ledu v sodček namašiva. — Pot naravnost ob Triglavski strani je bila huda, včasih po pesku

Aljažev Dom — Cmir (2393 m.)

dva koraka navzgor in tri korake nazaj Ko dospem do steze jo poljubim ter zakličem: „Servus, Triglav“, ravnokotno Jakelj.

Težavna je bila najina pot ob steni po strmem pesku.¹

Po mnogem trudu prikobaca moja družba po skalovju, kjer ni bilo nobene poti, takrat tudi ne rudečih črt, na vrh Luknje. Vsedemo se; zdaj bomo jedli in pili. Krasen prizor — na desni strani Triglav, na levi Pihavec: pred nami Vrata, za nami Trenta. Tu je meja med Kranjsko in Goriško. Še gamsi se meje drže vrh Luknje. Zakaj? Lovec mi je povedal: Kadar hočem gamsa hitro dobiti, ga ženem proti Luknji; gori pa se gams obrne, ker ve: „Vtem ko bučo skozi Luknjo pomolim,“ me bo Trentar ustrelil.“ Vrne se in jaz ga zdaj ustrelim. — Ko svoje reči pojemo, pravi Novak: „Sedaj bomo pa pili. Najprej nastavimo Aljažev sodček.“ Pa glej spaka, vino v kozarcu je tako kalno in cela goščava v dnu kozarca! Pokuša in pokuša: „Kaj pa je to?“ Jaz pravim; „Od nošnje je vino godlasto.“ Novak pa: „O lumparija, vino sta izpila in snega notri namašila.“ Vse se smeje in nama grozi Midva pa praviva: „Vino za brinovec, zob za zob.“

Na Pihavcu so se ovce in koze pasle. Novak pravi: „Jaz bi rad mleko pil; pokličimo kozé, da pridejo doli.“ „To je greh“, pravimo. „Kaj bo greh? Kozarec mleka, saj ga rad plačam pastirju.“ Pričnemo klicati: „Soli, soli“, in kmalu priskače ena doli, Novak ji gre veselo s kozarcem naproti, pa se koj vrne, rekoč: „Je kozel!“ Mi pa v smeh!

„Pojdimo v Trento, tam bomo laška vina pili“ „Saj ne znamo poti“, pravijo drugi. Premišljujemo, ali bi šli ob Triglavu ali ob Pihavcu: kajti v sredi je globok jarek, na obeh straneh velika strmina. Odločimo se, da gremo ob Triglavski steni. Kmalu pridemo do strme drče, spodaj velik prepad. Dijaki so hitro zleteli čez drčo, kamen jim izpod nog leti s silnim ropotom v jarek. Novak se zgoraj počasi spušča čez drčo, pa pesek ga zanese navzdol. „Pomagajte“, kliče na ves glas. S težavo smo ga spravili čez drčo.

Gremo naprej in navzdol, pa začne nas skrbeti, ali bo mogoče tukaj doli sestopiti v Trento. S Triglava doli teče potok „Zadnjica.“ Druga (desna) stran, ob Pihavcu, se nam zdi lepša, pa ne moremo tja priti, ker je v sredi globok jarek. K sreči zagledamo Trentarja na drugi strani jarka. „Slišite! Ali je prav v Trento?“ kličemo. Mesto da bi odgovoril, se Trentar spusti čez strmo steno v jarek, izgine nekaj časa,

¹ Čez več let je tukaj v megli šel in preveč navzgor zašel dr. Janez Krek iz Trenta grede čez Luknjo. Trentarski gospod ga je spremil do Luknje, kjer sta se ločila. Krek je bil namenjen v Vrata, potem v Mojstrano, pa megla ga je vrgla na zgornjo pot proti Kredarici. Začel je klicati in Požganc, ki ga je slišal, mu gre naproti ter ga pripelje v Aljažev Dom, kjer se je podpisal z arabskimi črkami.

potem pa na naši strani glavo čez steno pomoli ter pravi: „Pravprav!“ in stopi prijazno k nam, mi mu damo darilo. Trentarji so dobri, pa zelo revni; če ga srečaš, kaj rad miloščino vzame. Saj drugega nima, ko v kaki kotlici malo čompe (krompirja); po skalovju žanjejo travo za ovcé, a silno ljubijo svoj dom in svoje gore.“ Ko jih je cesar Jožef II. nekaj naselil na Ogrskem, so vsi ušli nazaj v Trento.

Ranjki Miha Ambrožič, čebelar v Mojstrani, mi je pravil pozneje, da je tudi hodil čez Luknjo v Trento po čebele, toda na strani Pihavca, in je povedal, kakšen telegraf ima Trentar, ker sem mu jaz svojega pokazal. — Ko sem prišel v Trento po čebele, gospodarja ni bilo domá. „Malo počakajte“, pravi žena, „kmalu bo doma.“ Žena vzame belo rjuho ter jo pred hišo po tleh zgrne. Trentar vrh gore večkrat pogleda in ko vidi rjuho, jo udere domov. —

Precej upehani pridemo v dolino Trento, kjer teče Zadnjica v Sočo.

Takrat kočé še ni bilo tam, da bi se pokrepčali; jesti nismo nič več imeli, ne piti. Mislili smo, da pridemo do kake gostilne; pa v celi Trenti je ni bilo. Kaj storiti? Novak in jaz se dogovoriva, da prosiva Trentarskega gospoda duhovnika, naj našo družbo proti plačilu vzame pod streho. Mladi Trentarski gospod, Simon Gregorčič, daljni sorodnik (v 4. kolenu) pesnika Simona Gregorčiča, nas z veseljem sprejme in njegova pridna sestra nam rada prinese kruha in vina ter pristavi za večerjo. Še pred večerjo nas pelje S. Gregorčič k zanimivemu izviru Soče v duplini. Simon Gregorčič, izvrsten turist, nam je pripovedoval zanimivosti iz svojega življenja. Teden prej je šel iz Kranjske Gore feldcajgmajster Kuhn z generalštabom čez Vršič v Trento in je pri župniku prenočil. Krasno se vidi popoldne Razor iz Trente ob solčnem svitu; Kuhn ukaže svojemu adjutantu, da mu goro Razor nariše. V župnišču ogleduje Kuhn obilno knjižnico Gregorčičevo ter pravi: „Zdi se, da ste panslavist!“ „Sem zares! priznam.“ Pa mu Kuhn ni nič zameril, kajti Gregorčič je bil duhovit, sine dolo, pa jim je tudi dobro postregel. Zjutraj se Kuhn z oficirji lepo zahvali za gostoljubnost ter pravi župniku: „Zdaj pa vzemite drug klobuk in pojte z nami v Sočo.“ „Zame je že ta dober, grem pa z Vami v Sočo.“ Tak klobuk je včasih nosil Janko Mlakar po hribih; zadnja leta ga je izgubil in sedaj menda — odkrit hodi! — Kmalu bi bil pozabil omeniti Trentarskega cerkovnika Špik-a, kateremu je medved brado odtrgal. Njega omenjajo nemški turisti v svojih časnikih, ker se jim v Trenti rad pokaže. Streljal je na medveda gori za Stenarjem in medved je padel. On gre po medveda, ta ga mahne s taco, da lovcu celo spodnjo čeljust izbije. Sedaj nosi ruto čez usta in vrat. Kadar jè, leže vznak in tekočo jed v grlo vliva. Ko je šel l. 1882 cesar čez Predel^{na} Goriško, je glavar Špika cesarju pred-

stavil. Cesar ga vpraša, kdo ga je zdravil. On odgovori: „Nobeden drugi ko župnik.“ Čez več let ubije Špika macesen, ki ga je na sveti večer posekal.

Dolina Trenta je 3 ure dolga, pa v tistem času ni imela nobene vozne poti, tudi v Sočo ne. Nadškof je ob birmi v Trentu na konju prijahal. Ker je birma tam redko in mladi ljudje v Trentu konja sploh ne poznajo, je pritekel fantič domu pravit: „Oh, mati, Vi ne veste, kako veliko kozo so škof jahali.“ — Gregorčič je bil v Trentu „vsevedež“, kakor tudi nasledniki: dušni pastir, obč. tajnik, učitelj, poštar.

Zelo utrujeni gremo v župnišče spat. Zjutraj je Novak v prijazni cerkvi maševal, jaz pa sem mu ministriral, ves zaspan. Večkrat sem stoje zakinkal, pa sem se zopet zbudil; zato sem raje pokleknil. Drugi pa so me opazovali in pozneje dražili, ko smo šli proti Kranjski Gori. Gregorčič nas spremlja, hoče mimogrede skočiti na Mojstrovko, pozneje pa pravi, da gre z nami v Kranjsko Goro na vrček piva! Na Mojstrovko pojde pozimi in res je šel sredi zime čisto sam! O predrzni človek! Kaj se zgodi? Na strmi leđeni steni mu spodrsne, — silovito leti proti prepadu na južni strani, pa k sreči se z eno nogo ujame za ozek kamen in tam obvisi. Ne more ne naprej, ne nazaj! Ko ga zvečer ni domov, gre sestra sosedom pravit in Trentarji so šli z baklami in vrvmi gori ga iskat. Zaslišijo njegov glas, pa ne morejo blizu; nato spustijo vrv do njega in ga kvišku potegnejo. Ko je nadškof to izvedel, ga je takoj drugam prestavil.

Trentarji so res junaki v skalah. Ko se je dr. Stojc na Škrlatici ponesrečil, pa še živ rešitve čakal, so naši kranjski vodniki umno pre-mišljevali, kako bi do njega prišli; Trentarji pa koj splezajo do njega, ga zgrabijo in varno doli spravijo. — Trentarja, ki je pod severno steno Mojstrovke gamsa ustrelil, kranjskogorski lovci in orožniki zastra-žijo, češ, zdaj ga imamo. Pa Trentar zbeži po navpični steni kvišku in v sredi stene ga zmanjka. Zastonj gledajo za njim! — Po vojski sem želel Gregorčiča obiskati. Pa sem izvedel, da je mrtev. V gorah zgor Plave je na bojišču izpovedoval umirajoče vojake, zastrupljene od plinovitih bomb. Pa se je pri tem zastrupil in umrl. Bil je idealen gospod, blaga duša.

Čez 10 let sem hodil isto pot: Vrata, Luknja, Trenta, v družbi g. Sušnika in dr. Svetina. Zdaj smo šli od Luknje naprej po pravi poti na đesno, pod Pihavcem. Kar začne na nas kamenje leteti, nekaj ga frči po zraku, nekaj ga odskakuje od strme stene, da je bilo strašno.

Sušnik hitro teče po strmini naprej, midva pa se stisneva k tlom. Kdo je kamen sprožil? Mari hudoben človek? Star vodnik Klančnik pravi: „To so storile ovce, ki se vrh Pihavca pasejo.“ — Šli smo tudi k izviru Soče, mi trije v duplino, kjer je malo jezero, vodnik Klančnik

pa je zunaj ostal. Naenkrat začne kamenje leteti na Klančnika in kos macesnovega lesa mu prileti na hrbet s tako močjo, da zmečka kositar v nahrbtniku. Klančnik na ves glas zavpije. Mi čakamo v duplini; potem stopimo previdno ven, pogledamo na kvišku in vidimo zgoraj kozla, ki bi bil skoraj povzročil nesrečo. Take so gore!

Takrat ni bilo na Vršiču nobene kočje. Nemci so odbrali, pa še ne kupili, varen prostor vrh sedla na griču ob poti proti Mojstrovki. Ta prostor je bil tudi meni tajno na ponudbo, ko sem šel gori z Roblekom prostora iskat. A izbral sem boljši prostor, tudi varen, v bližini studenca. tam, kjer so Nemci postavili Voss-ovo kočjo. Nekdo me je izdal in Nemci so me prehiteli. Slovenci so potem postavili (zlasti po zaslugi dr. Tičarja) na goriški strani Vršiča kočjo, v lepi legi, pa ne tako varni pred plazom. Ker so mi Nemci vzeli prostor Vossove kočje, sem se maščeval in hitro pisal dr. Tomišeku, da je kupil prostor ob Križkih jezerih (za Stenarjem), kjer so Nemci nameravali kočjo delati. Oboje se zdaj, žal, nahaja v zasedenem ozemlju.

7. Trikrat na Krvavec.

Pred 50 in 60 leti smo gorenjski študentje radi hodili na Krvavec.

Kaj pa vleče mladega človeka na gore? Hrepenenje po višji idealni lepoti, krasen razgled, neko pesniško navdušenje; zato pevci radi zapoje, ko pridejo na višavo. Vsi občudujejo veličastno skalovje: „Sklad na skladu se vzdiguje golih vrhov kamen zid!“ Nekateri gredo iz radovednosti, drugi radi znanosti, da vidijo rastlinstvo, planinske rože, divje živali, gamse, srne, planinske orle, plešce in druge ptice. Prozaični ljudje pravijo, da gredo zato gori, ker se spotijo in jim ni treba hoditi v toplice. V višavi je drugačen, čist zrak, ki ugodno vpliva na naše zdravje. Gori ni bacilov, ne nalezljivih bolezni. Človek se utrdi in pokrepča, pomnoži se mu število rdečih krvnih teles; zato se čuti kar prerojenega. Da se je v hribih nekoliko spostil, nič ne škoduje, le koristi našemu organizmu. — Sebični, na denar navezani ljudje pa seveda pravijo: „Gora ni nora; ta je nor, ki gre gor.“ Pijanci se ustijo: „Gore od spodaj, cerkve od zunaj, gostilne od znotraj.“ Pustimo jih!

Zbrali smo se dijaki v Cerkljah. Pot je dobra, gre mimo sv. Ambroža, kjer je več hiš, na Vižensko planino; tam se živina pase in se je lahko v pastirski koči prenočilo in kaj skuhalo. Potem se zavije na levo na Krvavec, ki je bolj strm, pa lepo travnat. Kako mogočno se tu kaže Grintavec pred nami! Ko gremo drugič na Krvavec, se nam pridružita tudi kaplan Golobič in prof. Tomo Zupan, ker se želita spotiti, da ne bo treba v toplice. — Tretjič pristopi k nam tudi znani učitelj in glasbenik Vavken, ki je s svojim mogočnim basom naše petje podpiral.

8. Pogumen turist ter odritosrčen zdravnik.

Župnik Matevž Jereb je pred nekaj leti umrl, star čez 80 let. Bil je vitke postave, rad je hodil peš, in še na stara leta je, ne da bi se kaj prijel, skočil na mizo.

Leta 1873 pridejo slučajno skupaj pod Triglavsko steno: kaplan Berlič iz Bohinja, ki mi je to v šali pripovedoval, Jos. Jarc iz Medvod, Matevž Jereb iz Sorice, župnik Janez Ažman iz Dovjega in še nekaj civilistov. Povsod je bilo težavno plezati, najhujše pa je bilo Sedlo med Malim in Velikim Triglavom. Takrat je bilo sedlo še vse v prvotnem stanju, strmo kakor sleme na strehi, rob ojster, sem ter tja pretrgan. Marsikateri turist se je ustrašil in je ostal raje na Malem Triglavu.¹

Večinoma pa so turisti „lezli po vseh štirih“ čez vodoravno Sedlo. „Mi smo počakali“, pripoveduje Berlič, „in kesanje molili, a Jereb je pel in trikrat čez sedlo sem ter tje tekkel ter nas zmerjal s cagovci.“ S težavo nas je spravil čez Sedlo, potem na Veliki Triglav je bolje šlo.“

Čez dva ali tri dni smo v Trziču skupaj prišli, ker je Jereb tam mošnje gospode obiskal. Nazaj grede pa pravi on: „Jaz bom stopil tukaj notri k Pircu (zdravniku), da mi bo dal kako žavbo za noge, ki me hudo bole.“ — Mi smo se muzali, ker še nismo pozabili, kako nas je obkladal na Triglavu z „bojazljivci“. Pirc je bil praktičen zdravnik, ki je koj uganil bolezen, pa je bil včasih muhast in šaljiv.

„No, kaj bo?“ pravi Pirc. „Gospod doktor, noge bole, dajte mi kaka zdravila.“

Pirc ga gleda: „Ne vem, zakaj Vas bi noge bolele. Vi imate zdravo barvo, bistre oči, morebiti ste pa veliko hodili.“

„To pa“, reče Matevž. „Pred tremi dnevi sem šel iz Sorice čez hribe na Bohinj in koj naprej na Triglav; potem ravno to pot nazaj, danes pa iz Sorice čez Loko, Kranj sem v Trzič.“

„Glejte no, kako veliko pot ste naredili! Prosim, ali ste že 24 let stari?“ „O, gospod doktor, saj sem že več, imam jih že čez 30.“

„A tako?“ pravi Pirc, „potem je pa že vsa pamet skupaj! Malo manj hodite, Vas pa ne bodo noge bolele.“

O zdravniku Pircu naj povem še to: Bil je popolnoma odkritosrčen. Prosil sem ga za kaka zdravila, ker se mi je pred očmi vse črno delalo. Šel sem namreč od obhajila s hriba domov po bližnjici in sem padel. „Drugič po poti hodite, ne pa po bližnjicah. — Sedaj Vam dam odvajalno sredstvo, da Vam iz glave potegne“, me podučil Pirc in še pristavi: „Prej so duhovni zmiraj ponoči hodili obhajaj v Rovte, se-

¹ Mene je tam Šmerc peljal za roko l. 1887, pa sem se bal, — pozneje, menda l. 1897, smo tisti oster greben izstrelili, naredili pol metra široko pot in žico nategnili.

daj pa podnevi. To je moja zasluga, ker sem rovtarce ozmerjal, češ, ti si podnevi prišla k meni po zdravila, zakaj pa nisi podnevi šla po „gospoda“, ampak ponoči? Ti se ne delaš norca iz kaplana, ampak iz Boga, kralja nebes in zemlje.“

Drugi rovtarci je rekel: „Tvoj mož je že star 70 let, je že dosti, ne dam nič zdravil, umrje naj! Kaj bodo pa ta mladi počeli!“

Tretji ženi je odgovoril na vprašanje, ali naj po prestani bolezni dajo vina bolniku, da bi bolj moč dobil: „Če bi vino dalo moč, bi pijanec po koncu stal, ne pa pod mizo ležal.“

Neki mož ni mogel več hoditi, ker ni nikoli nohtov na nogi porezal. Pirc mu v topli vodi nohte omehča, jih poreže ter pravi: „Plačati je en tolar; kadar nohti zrastejo, Vam jih za tolar zopet porežem.“

Revežem je bil dober in jim ni nič računil. — Kadar je doma zdravila napravljaj in v možnarju tolkel, je ljudem lepe nauke dajal: „Če bi se ljudje varovali naglavnih grehov, bi mi zdravniki malo ali pa nič opraviti ne imeli! Vi se o Veliki noči tja k spovedniči prislonite in izpoveste, pa mislite, da ste že vse opravili!“

K ženi ob porodu se je peljal o polnoči daleč in je le en gold računil. Če pa je prišla krščenca bogatina k njemu in je rekla: „Našemu gospodu je tako slabo in glava jih boli“, je pa odgovoril: „Malo manj naj pije in bolj zgodaj naj spat gre, ga pa ne bo glava bolela.“

(Dalje prihodnjč.)

Škrbina.

Janko Mlakar.

Vojška je še ljuto divjala. S prijateljem Lojzom sem lazil po tistih gorah krog Bohinjskega jezera, ki so bile dostopne brez vstopnine. Od nekaterih se je namreč pobirala ta v obliki raznih legitimacij. Sicer mi je neki znanec zatrjeval, da je z brzovoznim listom prišel skozi vse straže — bile so ogrske; toda hribolazci in lovci so si v nekem oziru precej podobni, in da poslednji niso verodostojni, kar se tiče lovske sreče, je v obče znano.

Zato sem se jaz držal raje gora, ki so bile vstopnine proste. Med temi je bila tudi Vel. Škrbina (2054 m). — Solnce je že posušilo vse megle, ko sva se s tovarišem Lojzetom šele odpravila na pot. Na vprašanje moje sestre, kdaj se vrneva, je odgovoril hitro Lojze: „Ako naju ne bo do osmih nazaj, potem si kar mislite, da sva v kakem prepadu pogrnila mizo vranom; kajti Škrbina je nevarna tura.“ Ta šala, izgovorjena z resnim obrazom, je stala sestro mnogo solza,